

Pakutuvėnai

Išvažiuoju iš Kuliu parapijos 1942 m. balandžio 20 d. Kelias netolimas - apie 15 km į šiaurę. Išvykau su skausmu širdyje, palikau savo pavasarininkus, angelaičius, palikau kitus parapijiečius, savo mielą kurso draugą kleboną J.Našlėnā.

Pakutuvėnuose gyvenau iki 1943 m. birželio 1 dienos. Taigi teišbuvau tik vienerius metus, mėnesį ir 9 dienas. Čia reikėjo statyti naują bažnyčią, kurti naują parapiją. Pasistatėme koplyčią kapinėse - čia sekmadieniais ir prastomis dienomis buvo laikomos pamaldos. Kaimo nebuvo, tik netoli - vos keli gyventojai. O reikėjo susirasti ir vargonininką, zakristijoną, ir kitus bažnyčios tarnus. Buvo 30 ha žemės - reikėjo sėklas sėjai, sėjėjų, arklių, įrankių. O juk karo metai! Važinėjau po kaimus, žmonės daug ką davė.

Minti kurti Pakutuvėnų parapiją ir statyti bažnyčią iškélé kun. Pukys, Plungės klebonas. Reikėjo akmenų, žvyro, cemento, geležies ir t.t. Dievui laiminant, geriemis žmonėms padedant, darbas prasidėjo. Rugpjūčio mén. jau buvo šventinamas bažnyčios kertinis akmuo, bažnyčios statyba vis spartėjo.

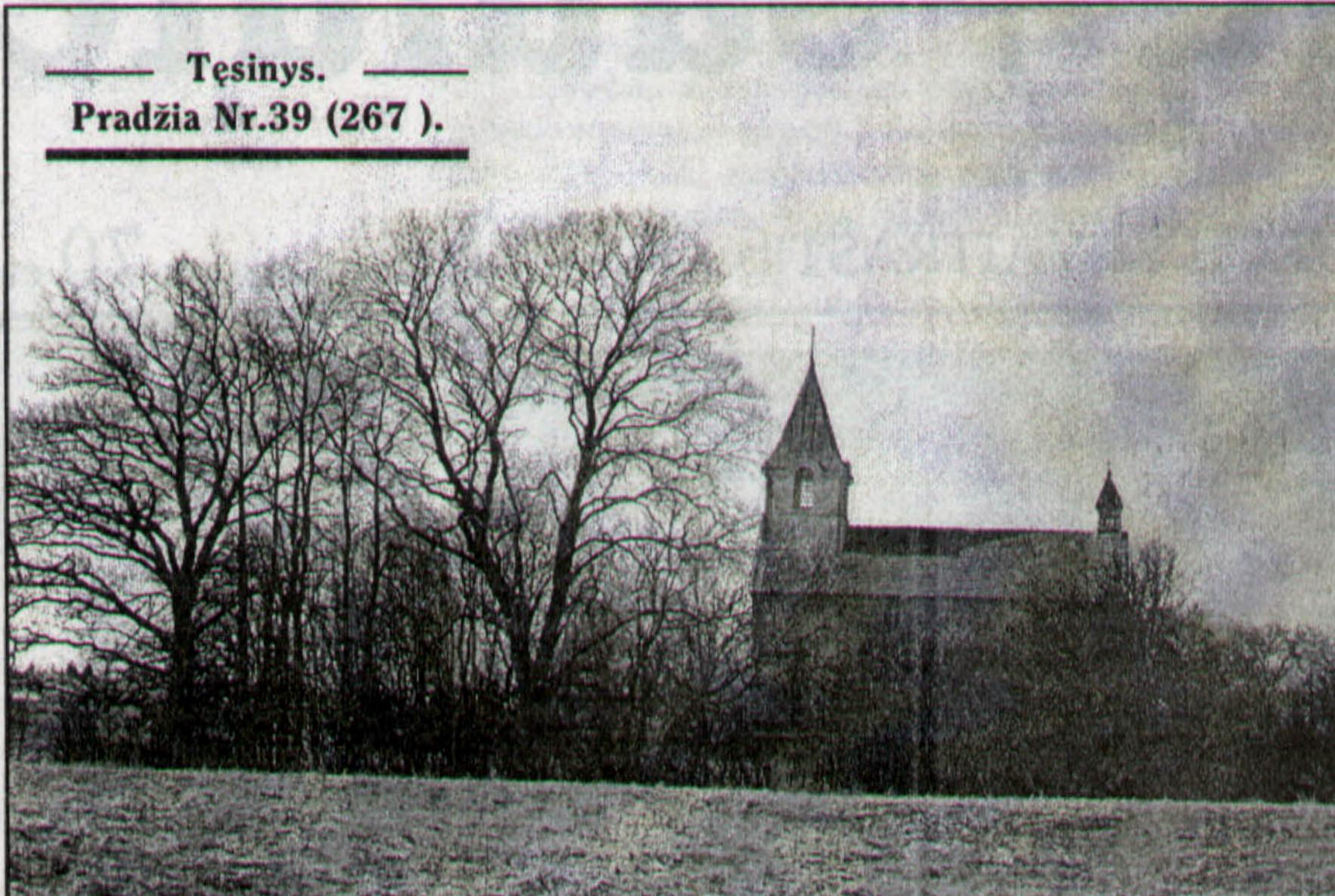
Pakutuvėnai - 11 km nuo Kuliu, 15 km nuo Kartenos. Per Miniją buvo tiltas. Iškasėme naują šulinį, padarėme tvenkinį, pasodino me keliolika obelėlių ir kitokiu vaismėdžiu. Nutiesėme kelią nuo bažnyčios iki kapinių. Nupirkome fisharmoniją, suorganizavome chorą. Parapija sudarė 6 kaimai. Klebonijai namą padovanavo našlė moteris, tačiau ji nesikišo į klebonijos reikalus. Nuo jos nupirkau gyvilių, ūkio padargų.

Vieną dieną atėjo pas mane vokietis ir lietuvis. Iėjės lietuvis piktai išdrožė: "Tu es spekulantas". Aš: "Kuo spekuliuoju?" Lietuvis: "Motociklais". Aš: "Aš joks spekuliantas, turiu vieną nuosavą motociklą ir jokios spekuliacijos nevarau!" Lietuvis: "Parduok mums motociklą". Aš: "Neparduo si, man pačiam jo reikial" Lietuvis: "O kiek tu prašytum, jei parduotum?" Aš: "800 markių". Lietuvis: "Berlyne tekainuoja tik 600, taigi tu spekuliuoji". "Aš nespekuliuoju, aš pirkau ji už tiek ir neparduosi". Vokietis piktai: "Gében sie mir motocikl". Aš: "Aš jo neduodu". Vokietis iš kišenės išsitraukė pistoletą ir atkišo į mane. Kas man beliko: "Eikite ir pasiimkite". Plėškai nuėjo į dažinę, pasiėmė motociklą, užsėdo ir nuvažiavo Plungės link. Štai tau vokietis ir lietuvis judas.

Netrukus gavau telegramą, kad mirė mano motina. I motinos laidotuves būtinai reikia važiuoti, bet keliai

KUN.V.ŠLEVAS**Mano kelionių prisiminimai**

Tesinys.
Pradžia Nr.39 (267).

Pakutuvėnų bažnyčia.

tolimas, karo metai, mašinų pasisamdyti nėra. Pasiekiau Plungę, galų gale pasiekiau ir Šiauliai. Iš Šiaulių traukiniai kita dieną néjo. Teko siusti telegramą, kad skirtą dieną į laidotuves negaliu grįžti, kad vieną dieną jas atidėtu. Pernavau Šiaulių klebonijoje. Kitą dieną išvykau į Linkuvą. Radau mamyčę pašarvotą. Ji mirė netikėta mirtimi. Važiavo pas savo seserį į Pasvalį ir naktį ją suvažinėjo traukinys. Palaidojome. Taigi likau našlaitis. Nors tėvelis tebebuvo gyvas, bet tokios meilės kaip mamyčės nebepatyria. Širdies skausmai nesibaigė. Štai vėl atėjo piki vokiečiai ir atėmė iš manės 3 arklius. O ką jiems padarysi? Jie okupantai, jų rankose mes kaip žuvelės lydeklų dantyse.

Praėjo žiema. Per žiemą bažnyčios darbai laikinai buvo nutraukti, bet rūpinomės, kad ateinančiais metais viskas būtų baigtą ir bažnyčia būtų pašventinta. Išaušo pavasaris. Prasidėjo laukų darbai, bet tėsėme ir bažnyčios statybą, ruošėmės didžiajai iškilmei. O kas įvyko?

1943 m. birželio 1 d. atvažiavo su visu turtu Plungės vikaras Juozas Olšauskas ir pareiškė, kad jis vyskupo skirtas Pakutuvėnų parapijos klebonu. Labai nustebau. Jis parodė vyskupo raštą. Iškrausčiau vieną kambarį, jis susinešė daiktus. Kitą dieną ir aš gavau vyskupo raštą. Labai nemandagu ir netaktiška, kad kun. Olšauskas neatvažiavo pirma su vizitu dėl visko susitarīti, pasikalbėti. Argi Plungės kan. Pukys negalėjo apie tai pasakyti savo vikarui?

Kitą dieną dviračiu išvykau į Pievėnus, kur pagal vyskupo raštą gavau eiti klebono pareigas. Keliauti reikėjo 60 km. Ten dėl visko susitariai ir kitą dieną grįžau į Pakutuvėnus. Susitarkiau visus dalykus, pasisamžiau važnyčiotojus

ir arkliais 1943 m. birželio 5 d. išvažiavau iš Pakutuvėnų su ašaromis ir skausmu širdyje. Bažnyčia jau buvo atvaryta į stogo, greit būtume į stogą uždengē. Palikau apsétus laukus, pasakiau sekmadienį paskutini pamokslą ir išvažiavau į nauja parapiją.

Pievėnai

Pievėnai - nedidelė parapijėlė, turinti apie 1500 žmonių. Miestelis labai mažas. Nuo Telšių - 26 km, Viešnių ir Tirkšlių - po 15 km, Nevarėnų - 10 km, Mažeikių - 22 km, Mitkaičių - 4 kilometrai. Laikiau arklių, kiaulų, paukščių. Bet laikai buvo neramūs, siautėjo vokiečiai. Reikalavau pylavos. Žmonės vis kalbėjo: vėl bus karas, išbėgs vokiečiai, i Lietuvą ateis vėl rusai.

Ir štai atėjo 1944 m. spalio mėnuo. Vieną ryta vokiečiai kaimo gyventojams įsakė trauktis iš miestelio, kuris buvo kryžkelėje, mat būsių mūšių. Vokiečiai išstatė kulkosvaidžius, patrankas ir tankus ant kalno, jie - pasuktė į rytus.

Turėjau laidotuves, nespėjom né numirėlio užkasti, turėjom bėgti. Klebonijoje net lėkštės su valgiu liko ant stalo, taip pat dalis baldų, drabužių. Liko visi gyvuliai, paukščiai, bulvės, sienas, malkos. Mano gospadorius pasikinkė arklį, ši tą susidėjo ir išvažiavo Mažeikių link pas vienus žmones, gyvenančius prie miško. Aš dviračiu važiavau ta pačia kryptimi. Gi matau už kokio puskilometrio jau atvažiuoja rusų pėstininkai. Jokių šaudymų nebuvo. Jau praeitą vakarą matėme iš tolo degantį Šiaulių miestą, girdėjosi patrankų dundėjimas. O vokiečiai, sunkvežimius prisikrovę gyvilių, grūdų maišų, traukė į Vakarus. Nuvažiavau pas tuos žmones į laukiu, kada prasidės tie mūšiai, tačiau jau nebuvo. Netrukus jau keliolika rusų kareivii raiti

Kristinos PAULAUSKAITĖS nuotrauka

suojo į kiemą ir skina sau obuolius nuo medžių. Išlaužė daržinės duris, pavogė mano arkli ir iškraustė ten buvusių daiktus. Vienas kareivis jėjės dar prašė medaus.

Mūšiai prasidėjo netoli Liepojos miesto. Ten buvo apie 300000 vokiečių armija. Juos apsiautė apie milijonas rusų kareivių, bet vokiečiai nepasidavė. Aplink visur krito bombos, miegoti negalejome nei naktimis, nei dienomis. Gulėjome apkasuose.

Rytmetį nusiunčiau savo gospadorių į Pievėnus pažiūrėti, kas ten darosi. Klebonijoje beveik viskas išvogta: 2 karvės, 10 kiauliu,

bulvės, drabužiai, kai kurie baldaai. Klebonijoje ir daržinėje apsigyveno rusai. Bažnytiniai daiktai buvo paslėpti, tad jų neišvogė. Po kelių dienų pradėjau važinėti į bažnyčią laikyti pamaldą.

Vietos apylinkės pirminkas pranešė į patarę, kad skubiai išvykčiau, nes strebiteliai ir jų padėjėjai nori mane nušauti. Tais pačiais metais, per Velykas sakant pamokslą norėjo mane nušauti bažnyčioje ir paskui dar dviejose vietose. Tad išvykau į Gegrėnus pas gerus pažystamus, išbuavau apie 2 mėnesius. Kalėdoms grįžau į Pievėnus ir vėl pradėjau eiti klebono pareigas. Bet neilgam.

1945 m. sausio 6 d., apie 11 val., atvažiavo šautuvas ginkluoti asmenys iš Telšių, jėgo pas mane, parodė dokumentus ir areštavo mane pagal Telšių valdžios įsakymą.

Žmonės rinkosi į Sumą. Labai šalta. Truputį be apetito išgėriau arbatos, įsidėjau kelis obuolius į kišenę, rožančių ir sėdau į vežimą, pakinkyta dviem arkliais. Šalia manės atsisėdo sargybiniai. Žmonės šventoriuje verkia. Aš juos raminau, laiminau ir sakau: "Ne manės verkit, bet tu, kurie įsakė mane suimti". Aš su storais kailiniais, pirštinėmis, o vėjas šaltas. Nuvež į Nevarėnus, ten susodino su kitais suimtaišais į sunkvežimį, nuvež į Telšius, į saugumą. Ten buvau tardomas visą naktį. Tardė ir rusai, ir lietuvių. Gulėjau ant suolo nenusirengęs,

niekuo neužsiklojės, be vakarienės, ištroškės ir išalkės. Niekas man nieko nepasiūlė ir aš nepräšiau. Vienas milicininkas, sargybinis, matydamas mane su sutana, suprato, kad esu kunigas, paklausė: "Kunigeli, už ką tamstą areštavo?" Atsakiau, kad nežinau. Jis sako: "Aš pranešiu kurijai, kad atsiųstu maisto". Bet niekas nieko neatsiuntė. Tardymo metu klausinėjo, kodėl aš žmones agituoju prieš rusus ir t.t. Viską neigiau. Ryta man iteikė popiergalį ir pasakė: "Jei toliau varysi agitaciją prieš valdžią, būsi imestas į kalėjimą". Popiergalį idavė tam, kad manės kelyje nesulaikytų kareiviai. Išėjau namo pėsciomiis sniegų keliu, be miego, nevalges, negėrės net šalto vandens. Obuolius, bekrusytydamis kišenes, rusai atėmė. Tada buvau tik 35 metų - taigi jaunas, sveikas ir stiprus. Jei dabar taip ivykšt, būčiau miręs kelyje.

Begrždamas namo, žiūriu į Pievėnų beatvėžiuojas parapijetis sužinoti mano dabartinės būklės, beatvėžas man maisto. Sėdau į vežimą, truputį uzkandau.

Dar kiek pagyvenau Pievėnų parapijoje, bet laikai buvo neramūs. Gavau vėl iš apylinkės nurodymą, kad kraustyčiaus skubiai lauk, nes būsiu arba suimtas, arba sušaudytas. Nuvažiavau į Telšius ir vyskupas mane paskyrė į Viešvėnus.

B.d.

Gal pažiūstate šiuos žmones

1944 m. rudenį artėjant frontui, pas tuometinio Alsėdžių valsč. Skirpsčių kaimo ūkininką Juozą Noreiką kelias dienas pagyventi pasiprašė grupė jaunu vyru. Sakėsi visi esą iš Kauno ir traukia į Vakarus. Apsirengę buvo civiliniai rūbais. Su savimi jokių daiktų neturėjo, tik portfelius. Frontas buvo jau visai arti, be perstojo griaudėjo pabūklai. Šeimininko paraginti vyrai susiruošė tolyn. Prieš tai, pasiklojė ant žolės žemėlapį, tarėsi, kuria kryptimi trauktis, o iškeliaudami paliko jam savo grupės nuotrauką prašydami, kad kada nors, pasikeitus laikams, parodytų žmonėms.

Po J.Noreikos mirties nuotrauką paveldėjo dukra Stasė, kuri 56 metus išsaugotą nuotrauką ryžosi parodyti žmonėms, atvažiavusiemis užrašyti pasakojimą apie Alsėdžių apylinkėse žuvusius partizanus ir spėjamas jų užkasimo vietas.

Malonai prašome gerai įsisiūrėti į šią nuotrauką, pažinusius šiuos žmones bei žinancius, koks tolesnis jų likimas, pranešti "Žemaičių saulutės" redakcijai arba Telšių apskrities Žemaitijos šaulių 8-osios rinktinės moterų veiklos koordinatorei Reginai Kajutienei adresu: LT 5640 Plungė, Vaišvilos g. 31-4, tel. 8-218 52213.

